

VJESNIK HISTORIJSKOG ARHIVA U RIJECI

Svezak V, Rijeka 1959.

Na prvom mjestu objavljuje A. Herljević »Dokumentaciju arhivske građe o radničkom pokretu u Rijeci« (str. 7-17) uzetu iz arhiva bivšeg Riječkog gubernija i magistrata. Oko 70-80 izabranih dokumenata koji govore o štrajkovima, prvomajskim proslavama, radničkim udruženjima i drugim pitanjima radničkog društvenog života daju ilustraciju aktivnosti radničkih organizacija od osamdesetih godina prošloga stoljeća do prvog svjetskog rata i ukazuju na veliko značenje štrajkova za razvoj radničkog pokreta u Rijeci.

Samšalović M. objavio je »Momjanski katastik« (121-254) do danas u stručnoj literaturi posve nepoznat. Katastik je nastao u drugoj polovici XVI stoljeća, a čuva se u Riječkom državnom arhivu. Pisan je talijanskim jezikom i ima veliko značenje za poznavanje ekonomskih i etničkih prilika zapadne Istre krajem XVI. st. U uvodu je Š. prikazao historiju kaštela koji se smjestio u blizini Pirana i u svoje vrijeme bio važna strateška tačka u borbi između akvilejskih patrijarha, goričkih grofova i Mletačke Republike. Posebno je razradio momjansku gospoštiju u vrijeme postanka samoga katastra kada je ona obuhvatila 177 seljačkih gospodarstava. Zanimljivo je da je prema starom slavenskom običaju općinom upravljao župan. Hrvatski karakter kraja vidi se osim po obiteljskim imenima još i po nazivima lokaliteta koji su se sačuvali sve do danas usprkos dugoj mletačkoj odnosno talijanskoj upravi. Tekstu rukopisa dodan je indeks imena osoba i mjesta.

M. Zjačić donosi nastavak »Knjige riječkog notara i kancelara Antuna de Renno de Mutina (1436-1461). To je ujedno i završetak te najstarije riječke notarske knjige (Liber notificationum) koja ima veliko značenje za proučavanje i poznavanje etničkog, ekonomskog i političkog života riječke komune sredinom XV stoljeća (str. 257-459).

Stulli B., »Prilozi građi za historiju 1918-e u Istri i Trstu« (463-507). U želji da podstakne rad na objavljivanju dokumenata za historiju 1918. u Istri i Trstu Stulli donosi nekoliko dokumenata iz Bečkog i Zagrebačkog državnog arhiva. Oni ilustriraju revolucionarne pokrete masa u Istri potkraj prvog svjetskog rata, napose revolucionarna previranja među mornarima bivše austro-ugarske mornarice u Puli, kao posljedice Oktobarske revolucije i prekida mirovnih pregovora u Brest-Litovskom, a potaknute općom situacijom u zemlji. Vrijednost ove građe leži u tome što korigira obično tendenciozna pisanja strane štampe o tim događajima, a napose u vezi sa sudbinom austro-ugarske mornarice po slomu monarhije.

Na kraju ovoga sveska donosi se »Detaljni inventar arhiva zemaljskog Sabora i zemaljskog odbora Istre« (511-556), bez ikakvih objašnjenja, bez navođenja autora i bez indeksa, što sve ne bi smjelo izostati kada se radi o analitičkom inventaru. Čini se da je »detaljni inventar« priopćen samo za spise odbora od 1861. do 1880!

Krešimir Nemeth

STARINE JAZU

Zagreb, knjiga 48 (1958) i 49 (1959)

Ove dvije knjige »Starina« donose vrlo obimnu građu raznog sadržaja. Među građom za ekonomsku povijest važni su ovi članci: